

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Єршова Ольга Владимірова, наук. кер. – Пуляєва Е.М.

Гірничий технікум КТУ

Класифікація і сутність глобальних проблем

В якості основних глобальних проблем виділяють ті, які: по-перше, носять планетарний характер, по-друге, загрожують усьому людству або загибеллю, або серйозним регресом надалі розвитку; по-третє, вимагають невідкладного рішення зусиллями всього світового співтовариства. Найбільш прийнятною видається наступна класифікація:

Проблема подолання бідності і відсталості

У сучасному світі бідність і відсталість характерні, насамперед, для країн, що розвиваються, де проживає майже 2 / 3 населення Землі. Тому дану глобальну проблему часто називають проблемою подолання відсталості країн, що розвиваються. В результаті від недоїдання у світі страждає близько 800 млн. чоловік. До того ж значна частина злидених людей неписьменна. Так, частка неписьмених серед населення старше 15 років становить у Бразилії 17%, у Нігерії - близько 43% і в Індії - приблизно 48%.

Шляхи подолання бідності і відсталості

Більшість економістів сходяться на тому, що визначальне значення в рішенні проблеми бідності і відсталості має розробка в країнах, що розвиваються внутрішні економічні ресурси на основі комплексного підходу. При такому підході в якості передумов для створення сучасної економіки і досягнення сталого економічного зростання розглядаються. Ще більші можливості для подолання відсталості забезпечують залучаються іноземні приватні інвестиції - прямі та портфельні, а також банківські позики.

Проблема світу і демілітаризації

Проблема необхідності збереження миру на Землі та уникнення руйнівної ядерної війни, сприймалася ще до недавнього часу як глобальна проблема номер один, в даний час втратила колишню гостроту і фатальність. Це знайшло своє відображення в ув'язненні цілої серії договорів і угод у військово-політичних областях, реальне скорочення збройних сил, озброєнь і витрат на них у основних країн - колишніх супротивників по протистоянню.

Нові аспекти проблеми підтримання миру

На жаль, війна далеко не зникла з арсеналу способів вирішення конфліктів. Глобальне протистояння змінилося посиленням і збільшенням числа різного роду конфліктів локального характеру за приводу територіальних, етнічних, релігійних розбіжностей, які загрожують перетворитися на регіональні або глобальні конфлікти з відповідним вовлеченням нових учасників (конфлікти в Африці, Південно-Східної Азії, Афганістані, Чечні і т.п.).

Продовольча проблема.

Світову продовольчу проблему називають однією з головних невирішених проблем ХХ ст. За останні 50 років у виробництві продовольства досягнутий істотний прогрес - чисельність що недоїдають і голодуючих скоротилася майже вдвічі. У той же час чимала частина населення планети й досі відчуває дефіцит продуктів харчування. Чисельність нужденних у них перевищує 800 млн. людина, тобто абсолютну брак продовольства (по калорій) відчуває кожен сьомий. Зокрема, до числа найбільш нужденних країн, де середньо душеве споживання продовольства по енергетичній цінності складає менш 2000 ккал у день і продовжує знижуватися, Того і Монголія.

Світова торгівля продовольством

Незважаючи на те, що основна частина продовольства споживається там, де воно зроблено, міжнародна торгівля продуктами харчування ведеться досить інтенсивно. Обсяг світового експорту продовольства складає більше 300 млрд. дол. на рік. Основні учасники міжнародної торгівлі продовольством - розвинені країни, перш за все США, Франція, Нідерланди, Німеччина. На частку цієї групи країн припадає близько 60% світового експорту та імпорту.

Перспективи вирішення продовольчої проблеми.

Багато міжнародних експертів сходяться в тому, що виробництво продовольства у світі в найближчі 20 років буде здатне в цілому задовольнити попит населення на продукти харчування. При цьому попит на продовольство в розвинених країнах, де він і так досить високий, залишиться приблизно на сучасному рівні. У той же час зусилля світового співтовариства за рішенням продовольчої проблеми приведуть, як передбачається, до реального росту споживання продовольства в країнах, де спостерігається його недостача, тобто в ряді держав Азії, Африки та Латинської Америки, а також Східної Європи.

Екологічна проблема

Друга половина ХХ ст. - Це час небачених раніше темпів економічного розвитку. Однак воно в усі більшій мірі стало здійснюватися без належного врахування можливостей навколишнього природного середовища, припустимих господарських навантажень на неї, потенційної ємності біосфери. Характеризуючи загальний стан навколишнього природного середовища, вчені різних країн зазвичай вживають такі визначення, як «деградація глобальної економічної системи», «руйнування природних систем життєзабезпечення» і т.п. Умовно всю проблему деградації світової екологічної системи можна розділити на дві складові частини: деградація навколишнього природного середовища в результаті нераціонального природокористування і забруднення її відходами людської діяльності.

Нераціональне природокористування

Як приклади деградації навколишнього природного середовища в результаті нераціонального природокористування можна навести знелісення і виснаження земельних ресурсів. Деградація земельних ресурсів у результаті розширення землеробства і тваринництва відбувалася протягом всієї історії людства. За підрахунками вчених, в результаті нераціонального землекористування людство в ході неолітичної революції уже втратило 2 млрд. га колись продуктивних земель, що значно більше всієї сучасної площі ріллі.

Проблема відходів

Інша причина деградації світової екологічної системи - забруднення її відходами виробничої та невиробничої діяльності людини. Кількість цих відходів дуже велике і останнім часом досягла розмірів, що загрожують існуванню людських цивілізацій. У структурі твердих відходів переважають промислові і гірничопромислові відходи. У цілому і на душу населення вони особливо великі в Росії, США та Японії. Рідкими відходами забруднюється, насамперед, гідросфера, причому головними забруднювачами тут виступають стічні води і нафту. Нарешті, в деяких районах Землі час від часу почали виникати «озонові дірки» - великі руйнування озонового шару (особливо над Антарктидою та Арктикою). У той же час потрібно мати на увазі, що викиди фреонів, мабуть, не є єдиною причиною руйнування озонового шару.

Демографічна проблема

Демографічна проблема в самому загальному вигляді полягає в несприятливих для економічного розвитку динаміку населення і зрушення в його віковій структурі.

У ХХ в. темпи приросту населення різко прискорилися. Особлива гострота глобальної демографічної проблеми протікає від того, що понад 80% приросту світового населення припадає на країни, що розвиваються. Ареною демографічного вибуху в даний час є країни Тропічної Африки, Близького і Середнього Сходу і в дещо меншою мірою - Південної Азії. З метою пояснення процесів зростання населення світу була розроблена концепція демографічного переходу. Згідно з цією концепцією, в традиційному суспільстві народжуваність і смертність високі, і чисельність населення зростає повільно. Процес демографічного переходу має 4 фази, при виконанні яких очікується тривалість демографічного переходу приблизно до 2100 р., коли відбудеться стабілізація чисельності населення на рівні 10,5 млрд. людей.

Економічні наслідки сучасного демографічного вибуху

Головне наслідок швидкого зростання населення полягає в тому, що якщо в Європі демографічний вибух слідував за економічним зростанням і змінами в соціальній сфері, то в країнах, що розвиваються різке прискорення темпів росту населення випередило модернізацію виробництва і соціальної сфери.

Швидке зростання чисельності населення в умовах переважання в економіці відсталого сільського господарства з у край низькою продуктивністю праці посилює і без того складні проблеми зайнятості, забезпечення продовольством, освіти, екології. У багатьох країнах, що розвиваються відбувається непомірне «перенаселення» традиційного сектора, особливо сільського господарства.

Шляхи виходу з демографічної кризи в країнах, що розвиваються

Відсталість країн, що розвиваються служить однією з причин високих темпів природного приросту населення. У той же час у країнах, що розвиваються, як і раніше в розвинених, посилюється тенденція зростання соціально-психологічних факторів демографічного поведінки при відносному зниженні ролі природно-біологічних факторів. У той же час за рівнем смертності країни, що розвиваються мало відрізняються від розвинених (відповідно 9 і 10%). Все це дає підставу припускати, що у міру підвищення

рівня економічного розвитку країни світу, що розвивається будуть переходити до сучасного типу відтворення, що буде сприяти вирішенню демографічної проблеми.

Світова фінансова криза

Криза — розклад, занепад, загострення (політичних, економічних, соціальних) протиріч. Наслідками світової фінансової кризи 2008 року стала серія банкрутств провідних світових фінансових компаній та поширення фінансової кризи на реальний сектор світового господарства, падіння попиту на світових ринках та, як результат, обвал цін на сировинних ринках, стагнація провідних економічних систем. За підсумками восьми місяців, ціни виробників промислової продукції зросли на 36,5%. Лідерами зростання стали такі галузі, як добування корисних копалин (крім паливно-енергетичних) — 70,4%, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів — 68,1, виробництво коксу — 64,3, хімічне виробництво — 55,9%. Тобто всі галузі, що орієнтовані на зовнішні ринки або, відповідно до особливостей виробничого процесу, обслуговують експортоорієнтовані виробництва. Зростання цін було викликане в основному підвищенням цін (тарифів) на послуги. Світова фінансова криза не могла відгукнутися у внутрішніх економічних процесах України, адже національна економічна система досить інтегрована у світове господарство.

Найкритичніша ситуація - в металургії. Підприємства галузі були завантажені на половину потужностей. Не працюють на повну - "Азовсталь", "Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча", "Алчевський металургійний комбінат", "Запоріжсталь", "Дніпровський комбінат імені Дзержинського", - так само різко скоротилося виробництво на "Арселор Міттал Кривий Ріг". Вітчизняна економіка перебуває у величезній залежності від експорту. Половину національних товарів та послуг, - продаємо за кордон. Але вже й нині – домінує "імпорт". Якщо ми нічого не виробляємо, нічого не продаємо, то й, відповідно, "валюта" в країну - не надходить. Ось чому склалася ситуація - коли в країні відсутній долар. Крім того - один мільярд доларів у паніці за минулий місяць скупили українські громадяни. Але що ж робити самим підприємствам і людям, які на них працюють? Єдиним виходом може стати налагодження внутрішнього ринку збуту їхньої продукції. І це вже клопіт держави, це клопіт уряду, який має підлаштуватися до умов, що диктує "фінансово-економічна криза".